

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.11 (3083) ●

● ЧАЦВЕР, 20 сакавіка, 2008

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Кропка на прасторах Антарктыкі
Беларускія палярнікі ўсталявалі на Паўднёвым полюсе памятны знак **Стар. 2**

Знічкі Айчыны
Стар. 3

Птушкі на крылах прыносяць вясну
Экалагічны праект “Жывая вясна” трэці год рэалізуецца і ў Беларусі **Стар. 4**

Глыбей у нетры Палессся

У Рэчыцкім раёне нафтавікі бураць самую глыбокую на тэрыторыі краіны свідравіну

Іван Ждановіч

Іх часам называюць разведчыкамі нетраў. Самі ж бурільшчыкі са Светлагорскага ўпраўлення буравых работ ацэньваюць сваю працу праймаючы. “Будзем свідравіны і перадаем іх тым, хто здабывае нафту,” — тлумачыць па дарозе вядучы інжынер ўпраўлення Мікалай Чырва. Наш мікрааўтобус імчыць праз лясы, палі, вёскі Усходняга Палессся: так звычайна едуць і рабочыя змены на вахты. Перад вёскай Гагалі збочылі з шашы ўправа.

Кіламетры са тры па гравійцы — і вось яна, буравая. Выходзім, аглядаемся. Пляцоўка прыўзнята пясчанай адсыпкай над берагам рэчкі Беразіны. Вакол прыгожа, прасторна. Летам, пэўна, зусім курортная мясціна. Дарэчы, расказалі нам буравікі, і рыбалка тут адмысловая.

Як вядома, раёны-суседзі — Рэчыцкі і Светлагорскі — самыя багатыя ў Беларусі на нафту. Яшчэ ў канцы 1965-га былі тут адкрыты буйныя радовішчы: Асташкавіцкае, Шацілкаўскае, Цішкаўскае. І паколькі на Палессі “за-

пахла нафтай”, то ўжо на пачатку 66-га было створана аб’яднанне “Беларуснафта”. лепшыя спецыялісты Савецкага Саюза прывезлі ў Беларусь свой вопыт, у тым ліку з Грознага, Башкірыі, Татарыі. Менавіта рэчыцкую “нафтовую школу” праходзілі многія з тых, хто пазней, у сярэдзіне васьмідзесятых, паехаў асвойваць радовішчы Заходняй Сібіры. Базавым для беларускай экспедыцыі там стаў Ніжнявартаўск. Пазней падлічылі: за 1986-1991 гады беларускія буравікі здалі ў эксплуатацыю ажно 516 свідравін!

А ў Беларусі іх пабудавана яшчэ больш: звыш 1000, прычым глыбокіх. Вялікая практыка, вопыт праходкі ў розных умовах сёння ў вялікай цане. Наша газета нядаўна паведамляла: ужо

рэалізуецца праект па сумеснай здабычы нафты на венесуэльскім радовішчы Гуара Эста, там жа пачата і яе разведка з удзелам беларускіх спецыялістаў і скарыстаннем беларускіх тэхналогій. А падчас нашага візіту на Прыбартавую №1 буравікі расказвалі пра філіял аб’яднання “Беларуснафта” ў Расіі — у горадзе Губкінскі Ямала-Ненецкай аўтаномнай акругі. Беларускія спецыялісты з лістапада бураць свідравіну 2-я Асення. “З намі супрацоўнічаюць розныя краіны, бо мы працуем на высокім сусветным узроўні, — упэўнены майстар Мірон Ількіў. — Гэта бачна як па высокай культуры вытворчасці, кваліфікацыі кадраў, так і па эканамічных паказчыках”. **→ Стар. 2**

Вахта на буравой — гэта праца для сапраўдных мужчын

Сяброўства — з маладых гадоў

Цэнтры дзяцей і моладзі Беларусі і Малдовы падпісалі пагадненне аб супрацоўніцтве

Ганна Багамазава

Гаворка — пра Нацыянальны цэнтр мастацкай творчасці дзяцей і моладзі пры Міністэрстве адукацыі Беларусі, а таксама пра Рэспубліканскі цэнтр дзяцей і моладзі пры Міністэрстве асветы і моладзі Малдовы. Менавіта паміж гэтымі ўстановамі ў Кішыньве, у беларускім дыспрадастаўніцтве, падпісана пагадненне аб супрацоўніцтве. Подпісы пад дакументам паставілі кіраўнікі

цэнтраў: Надзея Васільчанка — з беларускага боку, Аурэлія Хынку — з малдаўскага. Паводле дакумента, дзіцячыя і маладзёжныя творчыя калектывы будуць удзельнічаць у розных мерапрыемствах, якія праводзяцца ў дзвюх краінах. Атрымаюць падтрымку тыя калектывы, якія прапагандуюць беларускую культуру на тэрыторыі Малдовы, а таксама малдаўскую — на тэрыторыі Беларусі.

“Цяпер мы маем больш маг-

чымасцяў, каб дапамагчы дзецям, моладзі Беларусі і Малдовы лепш пазнаць адзін аднаго, пазнаёміцца з культурай іншай краіны і ўпадабаць яе, — падкрэсліла дырэктар беларускага цэнтра Надзея Васільчанка. — Мяркую, нам удасца ўсталяваць выдатныя стасункі паміж маладымі людзьмі, у руках якіх — будучыня”. Аўрэлія Хынку адзначыла, што 2008 год у Малдове абвешчаны годам моладзі, і Рэспубліканскаму цэнтру дзяцей і моладзі пры-

емна падпісаць дамову з беларускім бокам, каб больш вынікова ажыццяўляць культурны абмен, знаёміцца з нацыянальнай культуры на ўзроўні дзіцячых творчых калектываў, рабіць больш разнастайным адпачынак дзяцей і моладзі абедзвюх краін.

Пасол Беларусі ў Малдове Васіль Саковіч перакананы: цяпер паміж краінамі адкрываюцца новыя гарызонты супрацоўніцтва — на ўзроўні дзіцячых і маладзёжных калектываў.

ВЕСТКИ

Нам засталася спадчына...

Васіль Хромаў

Дасье па намінацыі “Матэрыяльнае ўвасабленне духоўнай спадчыны Святой Еўфрасінні Полацкай” і па трансгранічным (беларуска-польскім) аб’екце “Аўгустоўскі канал: тварэнне чалавека і прыроды” перададзена ў Цэнтр сусветнай спадчыны ЮНЕСКА.

Спецыялісты ЮНЕСКА пачынаюць у Беларусі і на месцы ацэняць прапановы. Як паведаміў намеснік кіраўніка ўпраўлення гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Беларусі Ігар Чарняўскі, цяпер ідзе збор матэрыялаў для дасье па намінацыі “Фартыфікацыйныя збудаванні Брэсцкай крэпасці”. Запланаваны да падрыхтоўкі таксама намінацыі “Драўлянае дойлідства Палессся” і “Культывае дойлідства Беларусі абароннага тыпу”. Усяго ў адпаведнасці з праграмай развіцця культуры да 2012 года вызначана падрыхтоўка пяці дасье аб’ектаў гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі для паэтапнага іх прадстаўлення на разгляд у ЮНЕСКА.

Артыстаў запрашаюць на БАМ

Ансамбль “Сябры”, які нядаўна атрымаў званне заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь, мае цікавыя творчыя задумы.

У прыватнасці, артыстам паступаюць прапановы праехаць па месцах, дзе ансамбль некалі выступаў. Напрыклад, па населеных пунктах легендарнай Байкала-Амурскай магістралі.

“Цікава было б паглядзець, як разбудавалася Тында — я там не быў гадоў дванаццаць, — гаворыць народны артыст Беларусі, мастацкі кіраўнік ансамбля “Сябры” Анатоль Ярмоленка. — На Байкануры чакаюць, наш калектыв часты госць у Зорным гарадку, мы з задавальненнем ездзім да касманаўтаў”.

Цяпер ансамбль рыхтуе праграму выступлення на канцэрце да Дня яднання, які адбудзецца ў Маскве 2 красавіка. Плануюцца іншыя выступленні калектыву ў расійскай сталіцы: у прыватнасці, у Дзяржаўным акадэмічным Малым тэатры і ў Лужніках.

Глыбей у нетры Палесся

(Працяг. Пачатак на стар. 1)

Мірон Міхайлавіч ахвотна паказвае нам гаспадарку. Працуе на Прыбартавой №1 бригада з 36 чалавек, на 8-гадзінную вахту папзна на заступаюць па 7 рабочых. Галоўны аб'ект — з назвай “ВВ 53-320”. Гэта азначае: вышка буравая вышынёй 53 метры, здольная падняць груз да 320 тон. А груз — гэта, вядома ж, бур, трубы і іншае начынне, пры дапамозе якога вядзецца праходка. Магутныя дызелі, электраматоры дазваляюць такія грузы падумаць. Шмат і іншага абсталявання, каб забяспечыць энергіяй прыборы і механізмы, не дапусціць забруджвання мясцовасці, стварыць належныя ўмовы для працы і адпачынку людзей. Здзівіла нас, напрыклад, сучасная камп'ютарная сістэма кантролю бурэння. Яна дае магчымасць адсочваць, фіксаваць параметры праходкі (а гэта сёння глыбіня больш за 4500 метраў) і адразу бачыць яе графік на экране манітора.

Выклікаюць захапленне вагончыкі, у якіх жывуць па два чалавекі. Такое жыллё спецыяльна зроблена для нафтавікоў на прадпрыемстве “Купава” Мінскага аўтазавода, абсталявана кандыцыянерамі, там круглы год утульна. Асобныя памяшканні адведзены пад сауну і сталоўку. А чыстую ваду бяруць са спецыяльнай прабуранай свідравіны. Повар Тацяна Краўчанка паказала меню, у якім на абед — некалькі салатаў з гародніны, боршч, кашы, макароны “па-флорцы”, кампот...

— Асабліваць Прыбартавой №1 у тым, што яна будзе самай

глыбокай у Беларусі: плануецца прайсці 5720 метраў, — гаворыць майстар Мірон Ількіў. — Бурэнне ідзе з нахілам туды, за раку (паказвае рукой) не толькі з навуковымі мэтамі. Вядома ж, разлічваем на поспех. На нафту. Паколькі тут побач заказнік, прымаем дадатковыя меры, каб ніяк не парушыць экабаланс мясцовасці. Хуткасць праходкі бывае ад 4 метраў і больш за змену - у залежнасці ад цвёрдасці пароды. А яны ў гэтым раёне (геолагі называюць яго Прыпяцкім прагінам) залягаюць слаямі, як у пірагу. Плануем да сярэдзіны лета выйсці на запланаваную глыбіню.

Для чаго ў Беларусі бураць свідравіны глыбінёй 5720 метраў? Яраслаў Грыбкі, намеснік генеральнага дырэктара прадпрыемства “Белгеалогія”, галоўны геолаг на нафце і газу расказвае:

— Ніхто з паверхні Зямлі не можа дакладна вызначыць, што прыхавана ў нетрах. Ёсць, вядома, карты, прагнозы таго, дзе могуць быць карысныя выкапні. Але, як кажуць геолагі, не прабурыш — не даведася. У Беларусі цяпер 7 свідравін глыбінёй звыш 5000 метраў кожная. Мы іх называем звышглыбокімі. І ўсе яны — на поўдні краіны, дзе геолагі, бурыльшчыкі шукаюць нафту. Самая глыбокая сярод іх Усходне-Бабіцкая №1 (5420 метраў), у Рэчыцкім раёне. Іншыя прабураны ў Ельскім, Светлагорскім, Лельчыцкім раёнах. Прыбартавая №1 бурыцца кіламетраў за 40 на поўнач ад Рэчыцы. Гэта ацэнчаная свідравіна:

Вясна на буравой Прыбартавой № 1

паводле матэрыялаў, якія атрымаем, мы збіраемся ці то пацвердзіць, ці то абвергнуць розныя гіпотэзы вучоных наконт гэтага геалагічнага ўчастка. Дарэчы, некаторыя даследчыкі лічаць, што ніжняя мяжа прамысловай

нафтагазаноснасці можа дасягаць глыбіні 8000-9000 метраў і ніжэй. Такім чынам, не выключана, што ў звышглыбінях беларускіх нетраў ляжаць яшчэ некрытыя вялікія вуглевадародныя скарбы.

Свята дзвюх моваў

Ірына Цімохіна

Прэзентацыя перакладу на беларускую мову кнігі аднаго з сучасных украінскіх пісьменнікаў Аляксандра Ірванца “Рівно/Ровно” прайшла ў пасольстве Украіны ў Беларусі. На мерапрыемстве прыехаў і сам аўтар.

Святам слова назваў прэзентацыю кнігі Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Украіны ў Беларусі Ігар Лыхавы. Ён прадставіў Аляксандра Ірванца не толькі як пісьменніка, але і як паэта, драматурга і грамадскага дзеяча. Песы Аляксандра Ірванца перакладаліся на нямецкую, польскую, англійскую, французскую, харвацкую мовы і ставіліся ў тэатрах Германіі, Польшчы і Люксембурга.

У прэзентацыі прынялі ўдзел беларускія пісьменнікі, паэты і перакладчыкі, прадстаўнікі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і Нацыянальнай акадэміі навук, кіраўнікі дыпламатычных прадстаўніцтваў Швецыі, Славакіі і Ізраіля, дыпламаты іншых дзяржаў.

У кнізе “Рівно/Ровно”, упершыню апублікаванай у 2000 годзе, расказваецца аб горадзе, які ў выніку гістарычных акалічнасцяў быў падзелены сцяной — па прыкладу Берлінскай сцяны — на два сектары. Сцяна, якая падзяляе горад, была ў той жа час мяжой паміж заходнім і савецкім светам. Аўтар апісаў адну з ростаняў, на якіх яшчэ нядаўна стаяла Украіна, — падзяленне на ўсходнюю і заходнюю.

Малююць юныя мастакі

Віялета Стасевіч

Беларускія школьнікі сталі лаўрэатамі міжнароднага конкурсу “Фарбы зямлі” ў Таліне.

Геаграфія саборніцтва, задуманага спачатку толькі для юных мастакоў Эстоніі, з цягам часу стала вельмі шырокай. Сёлета, напрыклад, у конкурсе прымалі ўдзел прадстаўнікі Балгарыі, Венгрыі, Германіі, Даніі, Ірландыі, Казахстана, Кітая, Літвы, ЗША, Украіны, Фінляндыі, Японіі. Ужо другі год на конкурсе былі і работы выхаванцаў беларускага Нацыянальнага цэнтра мастацкай творчасці дзяцей і моладзі, а ўпершыню — малюнкi вучняў 3-й педагагічнай гімназіі Мінска і выхаванцаў мастацкай студыі з Віцебска.

Аўтарытэтнае журы, у склад якога ўвайшлі вядомыя эстонскія мастакі Андо Кескюла, Алеў Субі, Мікалай Кармашоў, Вячаслаў Семяркоў і мастацтвазнаўца Дзяржаўнага мастацкага музея Эстоніі Май Левін, прагледзеўшы больш за тры тысячы малюнкаў, назвалі дваццаць беларусаў у ліку лаўрэатаў. У прыватнасці, мінчанка Клаўдзія Камяк стала пераможцай сярод самых юных (шасцігадовых) аўтараў, а Косця Трацэўскі з Віцебска — сярод дзевяцігадовых. Дыпламаў за другое месца ўдастoены малюнкi Косці Сушынскага з Віцебска і Веры Ягоўдзік з Мінска.

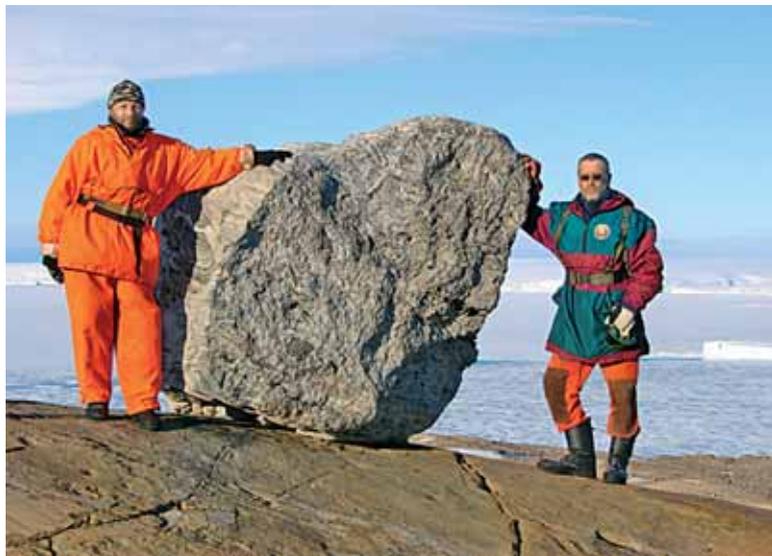
Кропка на прасторах Антарктыкі

Беларускія палярнікі ўсталявалі на Паўднёвым полюсе памятны знак

Іван Мірскі

Устаноўка першага беларускага знака ў Антарктыдзе прымаркавана да Міжнароднага палярнага года 2007-2008. Знак устаноўлены на палявой базе “Тара Вечаровая” на вышыні 272 метры. “Памятны знак сімвалізуе ўклад, які беларускія палярнікі ўносяць у даследаванне Антарктыды”, — паведаміў кіраўнік Рэспубліканскага цэнтра палярных даследаванняў Алег Смарчкоў. — Варта адзначыць, што ўстаноўка памятных знакаў на Паўднёвым полюсе — даўняя традыцыя. Напрыклад, на расійскай палярнай станцыі “Маладзёжная” такіх знакаў некалькі дзесяткаў”.

Дарэчы, вынікі праведзеных беларускімі палярнікамі падчас экспедыцый даследаванняў будуць вывучаць не толькі беларускія вучоныя, але і міжнародныя эксперты. Беларусь прадставіць сабраны

Беларускія палярнікі Л. Турышаў і А. Гайдашоў у Антарктыцы

ў Антарктыцы матэрыял у камітэт Міжнароднага палярнага года 2007-2008, дзе ён будзе ўлічаны ў якасці навуковай дзейнасці, якую праводзіць Беларусь у рамках міжнародных абавязацельстваў

рэспублікі па Дагаворы аб Антарктыцы.

Як вядома, палярнікі ўладкоўваюць палявую базу “Тара Вечаровая” для наступных беларускіх палярных экспедыцый. Спецы-

Вядомасць сваю Брэст, старажытнае Бярэсце бярэ з XI стагоддзя. Упершыню згадваецца пад 1019 годам — у “Аповесці мінулых гадоў”. Узнік горад як гандлёвы цэнтр і крэпасць старажытнарускай дзяржавы на мяжы з польскімі і літоўскімі ўладаннямі. З 1319 года горад — у Вялікім княстве Літоўскім... У бліжэйшыя да нас стагоддзі Брэст у значнай ступені вядомы ў Еўропе, ды і ва ўсім свеце, дзякуючы Брэсцкай крэпасці, памежнай ролі горада.

Знічкі Айчыны

Брэст. Від на горад і царкву. 1915 г.

Брэст. Від на Думскую плошчу. Канец XIX ст.

Уезд у Брэст-Літоўск. Пачатак XX ст.

Сабор у Брэсцкай крэпасці. 1916 г.

Алесь Карлюкевіч

Памежнасць, пагранічча, знаходжанне горада на перакрываванні многіх шляхоў якраз і ўплывалі на лёсы многіх берасцейцаў. Як, між іншым, уплывалі і на прыцягненне ў горад асобаў цікавых, творчых. Давайце паспрабуем узгадаць хаця б мастакоў з бліжэйшага да нас часу... Яны ж, пэўна, як ніхто, валодаюць вострым бачаннем рэчаіснасці. І часам нават гатовы дапоўніць знічкі фрагменты гістарычнай памяці. А калі ўжо спалучыць памкненне мастакоў з выразным фотаграфічным матэрыялам, то і зусім можна смела выпраўляцца ў падарожжа са старымі паштоўкамі.

Іван Рудчык нарадзіўся ў Люблінскім ваяводстве ў 1908 годзе. У 1931-1934 гадах вучыўся ў Кракаўскай школе мастацтваў. Удзельнічаў у Вялікай Айчыннай вайне. Пасляваенная біяграфія жывапісца звязана з Брэстам. Сярод яго карцін, якія захоўваюцца ў Нацыянальным мастацкім музеі, Брэсцкім, Кобрынскім, Баранавіцкім краязнаўчых музеях, — “Крывавы золак 22 чэрвеня 1941 года”, “Ля сцен Брэсцкай крэпасці”, “У Брэсцкай крэпасці”... Часцей жа Іван Дзям’янавіч

выступаў не як аўтар батальных сцэн, а як пейзажыст. Так што можна смела браць старыя паштоўкі — і звяртаць па палотнах І. Рудчыка архітэктур, помнікі, краявіды.

У вёсцы Ліпна на Берасцейшчыне ў 1932 годзе нарадзіўся пейзажыст, майстар нацюрморту Васіль Мікалаевіч Сабалеўскі. “Асенія далі”, “Апошні снег”, “Бэзавая квецень”, “Апошняе лісце” — вось дзе гімн прыродзе, яе краскам з розных часін года! Ужо болей як паўстагоддзя карціны Сабалеўскага — на выстаўках, у экспазіцыях музеяў, галерэй.

З Валагодчыны прыехаў у Брэст мастак Леанід Салаў’ёў. Горад над Бугам стаў сапраўды родным, любімым у лёсе жывапісца. Асноўныя творы ўважлівага да характару Брэста майстра — “Каля сцен крэпасці”, “Старая капліца”, “Брэсцкая крэпасць”, “Холмская брама”. Дарэчы, большасць работ Леаніда Салаў’ёва знаходзіцца ў экспазіцыі і фондах музея “Брэсцкая крэпасць-герой”.

“Цярэспальская брама”, “Вясна ў крэпасці”, “Асені пейзаж” — назвы толькі некаторых “брэсцкіх” твораў мастака Генадзя Сурмы. Родам з Глуска, што на Ма-

гілёўшчыне, ён даўно паяднаны з Брэстам. Аглядаючы пейзажы і нацюрморты, зробленыя Генадзем Фёдаравічам, я ў каторы раз задумваюся

над тым, што даўно наспеў час выдаць альбом пейзажаў берасцейскіх мастакоў. Іх увага да крэпасці, да роднага горада, яго блізкіх ваколліц не можа не ўражваць. Усялякія паралелі, безумоўна, кульгаюць. І ўсё ж, прыкладам, параўнаем творцаў Брэста з мінчукамі, якія таксама ўважліва да свайго роднага горада. Хіба што Стары горад (дакладней — яго выявы) могуць пасупернічаць са згаданымі матывамі берасцейскіх мастакоў.

Брэст. Рынак. Канец XIX ст.

Але і ці не болей астатніх гарадскім мастаком у Брэсце можна назваць Анастасію Фяцісаву. Яна надзвычай уважліва да дэталей. Стараецца ўмясціць на адным палатне як мага болей аб’ектаў. “Міражы над старажытным Брэстам”, “Брэст старажытны”, “Сіняя

пташка над Брэстам”, “Над калегіумам езуітаў” — у гэтых карцінах, акрамя выкладання розных мастакоўскіх перакананняў, заўважны краязнаўчы характар расповяду пра родны горад.

...Калі здараецца бываць у Брэсце, стараюся завітаць у майстэрні мастакоў. Цікаўлюся, ці былі апошнім часам калектыўныя ці персанальныя выставы. Ведаю, што абавязкова адкрыю для

Брэст. Летні тэатр у гарадскім садзе. Пачатак XX ст.

Дзмітрыевіч Чураба. Ураджэнец Мінска, ён у 1933 годзе скончыў Віцебскі мастацкі тэхнікум. Перад вайною паспеў атрымаць адукацыю ў Маскоўскім мастацкім інстытуце імя В. Сурыкава. З 1966 года Мікалай Чураба — выкладчык Брэсцкага інжынерна-будаўнічага інстытута. Актыўна працуе як жывапісец і графік. Чураба шмат ездзіць з эцюднікамі па роз-

ных рэспубліках Савецкага Саюза: шукаў экзатычны матэрыял, адметнасці ў чужой старане. У гісторыі айчыннага жывапісу застаюцца многія яго карціны, кшталту васьмі гэтай: “Док рыбкalgаса. Ейск” (напісана ў 1937 годзе). А ўжо ў 1949 годзе мастак стварае трыпціх “Абарона Брэсцкай крэпасці”. Напрыканцы 1950-х выконвае цыкл графічных лістоў “Мой родны Брэст”, піша партрэты герояў Брэсцкай крэпасці. І ў жывапісных пошуках майстар застаецца верным гораду, крэпасці — “Цаною жыцця”, “Цішыня ў Цытадэлі”, “Цярэспальскія вароты”... Памёр мастак у студзені 1998 года. Добрай памяццю пра Мікалая Чурабу магла б

стаць заснаваная ў яго гонар мастацкая галерэя.

...Трымаю ў памяці многія з карцін, графічных лістоў пра Брэст, Брэсцкую цытадэль мужнасці, углядаюся ў паштоўкі, якія ўзнаўляюць старую крэпасць... І чытаю радкі з кнігі Сяргея Смірнова “Брэсцкая крэпасць”, з першых яе старонак: “Першая Сусветная вайна застала Брэсцкую крэпасць у самым разгары будаўніцтва другога пояса фартоў. Аднак ужо першыя ж месяцы вайны на Заходнім фронце, дзе немцы развівалі магутны наступ супраць бельгійскіх і французскіх войскаў, паказалі рускаму камандаванню, што рэканструкцыя крэпасці не выратуе іх. Самыя моцныя, самыя сучасныя крэпасці Бельгіі і Францыі, такія, як Льеж, Намюр, Мабеж, былі не ў сілах спыніць ці нават на доўга затрымаць наступленне германскіх войскаў і палі адна за другой на працягу некалькіх дзён.

Гэта было павучальна, і рускае камандаванне зрабіла высновы з баёў на Заходнім фронце. Работы ў Брэсцкай крэпасці былі спынены, а яе гарнізон і амаль усю артылерыю адправілі на фронт. У крэпасці засталіся толькі склады, а сама яна стала месцам фармавання рэзервовых дывізіяў для фронту.

Гэты ўрываек — таксама своеасаблівы каментарый да паштовак, на якіх адлюстравана цытадэль таго часу.

стаць заснаваная ў яго гонар мастацкая галерэя.

...Трымаю ў памяці многія з карцін, графічных лістоў пра Брэст, Брэсцкую цытадэль мужнасці, углядаюся ў паштоўкі, якія ўзнаўляюць старую крэпасць... І чытаю радкі з кнігі Сяргея Смірнова “Брэсцкая крэпасць”, з першых яе старонак: “Першая Сусветная вайна застала Брэсцкую крэпасць у самым разгары будаўніцтва другога пояса фартоў. Аднак ужо першыя ж месяцы вайны на Заходнім фронце, дзе немцы развівалі магутны наступ супраць бельгійскіх і французскіх войскаў, паказалі рускаму камандаванню, што рэканструкцыя крэпасці не выратуе іх. Самыя моцныя, самыя сучасныя крэпасці Бельгіі і Францыі, такія, як Льеж, Намюр, Мабеж, былі не ў сілах спыніць ці нават на доўга затрымаць наступленне германскіх войскаў і палі адна за другой на працягу некалькіх дзён.

Гэта было павучальна, і рускае камандаванне зрабіла высновы з баёў на Заходнім фронце. Работы ў Брэсцкай крэпасці былі спынены, а яе гарнізон і амаль усю артылерыю адправілі на фронт. У крэпасці засталіся толькі склады, а сама яна стала месцам фармавання рэзервовых дывізіяў для фронту.

Гэты ўрываек — таксама своеасаблівы каментарый да паштовак, на якіх адлюстравана цытадэль таго часу.

Птушкі на крылах прыносяць вясну

Надыход вясны заўсёды радуе цікавымі сустрэчамі. Вось і цяпер з цёплых краёў пачынаюць вяртацца птушкі-мігранты. За іх пералётамі назіраюць людзі з усёй Еўропы, а пра першыя сустрэчы з белым буслом, вясковай ластаўкай, свіргулём і зязюляй паведамляюць на сайце www.springalive.net. Экалагічны праект “Жывая вясна” трэці год рэалізуецца і ў Беларусі.

Кацярына Немагай

Самымі актыўнымі ўдзельніцамі праекта сталі школьнікі. Настаўнікі біялогіі і кіраўнікі клубаў юных натуралістаў заносцяць звесткі назіранняў вучняў на беларускую старонку на сайце або перадаюць іх у экалагічную арганізацыю “Ахова птушак Бацькаўшчыны”.

— Сярод чатырох відаў птушак, за якімі вядуцца назіранні паводле праекта, часцей за іншых нам сустракаюцца вясковая ластаўка і белы бусел, — гаворыць спецыяліст па экалагічнай адукацыі арганізацыі Руслан Шайкін. — У мінулым годзе Беларусь сярод 37 краін-удзельніц праекта заняла 11 месца, а ў 2006-м стала пятай.

Цікава, што максімальная колькасць выніковых назіранняў прыходзіцца на першыя дні красавіка. Руслан Шайкін растлумачвае такую актыўнасць наступным чынам:

— Людзі нібы прабуджаюцца разам з прыродай, становяцца больш уважлівымі да навакольнага свету. Да таго ж пачатак красавіка — пік актыўнасці практычна ўсіх пярнатых. Нездарма многія з іх вяртаюцца на радзіму ў гэты перыяд.

Вядома ж, праект “Жывая вясна” мае асаблівы інтарэс для навукоўцаў. Назіранні за птушкамі дазваляюць сачыць за іх перамяшчэннем па ўсім еўрапейскім кантыненте, гаворыць пра адметнасці вясенніх пералётаў ў розныя гады. Але асноўнае

Толькі адзін кадр з цікавай качынай гісторыі

прызначэнне праекта — абудзіць цікавасць да прыроды. Між іншым, толькі летась удзельнікі праекта “Жывая вясна” правялі больш за тысячу назіранняў.

Сёлета ўвага натуралістаў будзе прыкавана і яшчэ да адной птушкі — вялікай белаай чаплі. Як вядома, яна выбрана ў Беларусі птушкай 2008 года.

— Нацыянальная кампанія “Птушка года” праводзіцца каля дзесяці гадоў, — заўважае Руслан Шайкін. — Мы спецыяльна выбіраем вядомую птушку. Тую, з якой звязаны нейкія народныя паданні, прыкметы. Час ад часу мы таксама выбіраем птушак з Чырвонай кнігі. У 2005 годзе, напрыклад, птушкай года была выбрана барадатая неясць. Вялікая белая чапля таксама зна-

ходзіцца пад аховай. Якая яна прыгожая! Летась нам з юнатамі з Мачулішчанскай школы, што пад Мінскам, пашчасціла з ёй сустрэцца. Колькі дзіцячай радасці я пабачыў! У нашых планах — сустрэцца з чапляй і сёлета. Атрымаўшы інфармацыю ад мясцовых жыхароў, наладзім экспедыцыю і знойдзем яе калонію. Потым будзем працаваць над тым, каб стварыць запаведны рэжым на яе тэрыторыі.

Так, пакуль у арганізацыю прыходзяць звесткі пра назіранні за птушкамі, складаюцца “карты сустрэчы” з бусламі, зязюлямі, ластаўкамі, свіргулём і белаай чапляй, спецыялісты-арнітолагі разам з юнымі натуралістамі рыхтуюцца да экспедыцый, паходаў і экскурсій.

Праводзяцца і летнія зборы, у якіх удзельнічаюць у асноўным дарослыя.

Напрыклад, летнік на Ельні ўжо становіцца своеасаблівай легендай. Гэта — унікальны лесабалотны комплекс на поўначы Беларусі (Віцебшчына), дабрацца туды можна толькі пешшу. З-за каналаў, што былі пракапаны яшчэ ў даваенныя гады, мясцовасць перасыхае. А гэта вядзе да змянення клімату, часцей гараць тарфянікі, патушыць якія амаль немагчыма. Валанцёры будуюць плаціны. І вось вада стала затрымлівацца, яе ўзровень падняўся на 60-80 см. Работа будзе працягвацца: энтузіясты арганізацыі “Ахова птушак Бацькаўшчыны” плануюць цалкам аднавіць прыродны комплекс.

Прысвячэнне майстру

Дзіяна Грышанова

Выстава ў Мінскім яўрэйскім супольным доме прымеркавана да 100-годдзя з дня нараджэння Заіра Азгура.

Адметныя старонкі гісторыі ў мностве скульптурных партрэтаў прадстаўлены на выставе “Асобы нашай гісторыі... Дзеячы яўрэйска-беларускай культуры ў творчасці Заіра Азгура”. Яна адкрылася ў Мінскім яўрэйскім супольным доме, які размешчаны на вуліцы Веры Харужай.

Як вядома, знакаміты скульптар савецкай эпохі, народны мастак Беларусі стварыў велізарную галерэю партрэтаў выдатных палітычных, грамадскіх і культурных дзеячаў як нашай краіны, так і свету. На выставе прадстаўлены скульптурныя партрэты, а таксама фатаграфіі страчаных работ, якія не захаваліся да нашых дзён. Кожны партрэт, зроблены майстрам, суправаджаецца фатаграфіяй чалавека і расказам аб яго творчасці.

Прадстаўлены на выставе і старонкі творчай біяграфіі самога Заіра Азгура.

Знаходкі археолагаў

Беларускія археолагі выявілі каля Полацкай езуіцкай калегіі рэшткі будынкаў XVII стагоддзя

Полацкія мury захоўваюць шмат таямніцаў

Вольга Кірэйчык

У ліку знаходак ёсць фрагменты керамікі і прылады працы, якія адносяцца да XVII стагоддзя. Вывучэнне сабраных прадметаў дазволіць атрымаць больш дакладныя звесткі аб арганізацыі побыту насельніцтва Полацка ўказанага перыяду. У цэлым археалагічныя даследаванні дапамагаюць не толькі атрымліваць інфармацыю аб жыцці нашых

продкаў, але і вызначаць шчыльнасць іх селішчаў, а таксама замацнамернасць іх распаўсюджвання на тагачаснай тэрыторыі. Акрамя таго, атрыманыя звесткі выкарыстоўваюцца пры вывучэнні асаблівасцяў фарміравання гісторыка-геаграфічнага ландшафту розных рэгіёнаў Беларусі.

Загадчыца цэнтра гісторыі даіндустрыяльнага грамадства Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Воль-

га Ляўко расказала, што ў бягучым годзе археолагі прадоўжаць раскопкі заваленых падземных ходоў вядомага гістарычнага помніка Беларусі — Нясвіжскага замка. Спецыялісты плануюць правесці археалагічныя даследаванні парку “Альба” — летняй рэзідэнцыі Радзівілаў. Увогуле археалагічныя раскопкі ў Беларусі будуць арганізаваны на розных аб’ектах у Полацку, Віцебску, Гродне, Магілёве. У выпадку выяўлення падчас раскопак каштоўных прадметаў, манет і скарбаў, яны будуць перададзены ў рэспубліканскія музеі і стануць здабыткам грамадскасці. Інфармацыя аб такіх знаходках заносіцца ў спецыяльную базу дадзеных Міністэрства культуры.

Даведка ГР.

Інстытут гісторыі Нацыянальнай Акадэміі навук Беларусі праводзіць фундаментальныя навуковыя даследаванні па гісторыі і археалогіі, выконвае ахоўныя археалагічныя раскопкі, а таксама арганізоўвае экспертызу важных навуковых праграм і праектаў у культурна-гістарычнай сферы.

У фільмах гавораць па-італьянску

Ірына Тугарына

Пасольства Італіі ў Беларусі і Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт пачалі рэалізацыю сумеснага адукацыйнага праекта.

Па словах Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Італіі Нарберта Капелы, цяпер кожны аўторак да канца навучальнага года на базе Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта будуць праходзіць паказы італьянскіх фільмаў на мове арыгіналу.

Адукацыйны праект прызначаны ў першую чаргу для студэнтаў універсітэта, якія вывучаюць італьянскую мову.

Першым фільмам, паказаным паводле праекта, стала карціна рэжысёра Эрмена Олмі “Легенда пра святога п’яніцу”, якая лічыцца адной з лепшых італьянскіх кінастужак 1980-х гадоў.

“Гэтая ініцыятыва дасць магчымасць студэнтам непасрэдна судакрануцца не толькі з італьянскімі лінгвістычнымі рэаліямі, але і з адной з найбольш важных кінематаграфічных школ Еўропы”, — лічыць італьянскі дыпламат.